

Наталля Сцяжко

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт

ЭКРАННЫ ІМІДЖ КРАІНЫ

Кожная дзяржава імкнецца пазіцыянаваць сябе ў сусветным грамадстве праз нацыянальную культуру. Гісторыя, традыцыі, мова, мастацкая культура, фальклор выяўляюцца ў

ментальнасці нацыі, у паводзінах і светаўспрыманні яе прадстаўнікоў. Правадыры, на працягу развіцця ўсяго чалавецтва, асабістую веліч і моц сваёй дзяржавы намагаліся ўвекавечыць у розных артэфектах – праз замкі, палацы, літаратурныя творы, летапісы, жывапісныя палотны. Складвалася кола прыдворных архітэктараў, паэтаў, мастакоў, музыкаў. Ствараліся шыкоўныя прыдворныя тэатры. Усё гэта рабілася дзеля таго, каб, па-першае, уразіць, у першую чаргу гасцей, сваёй велічнасцю, багаццем, культурай, а па-другое – выклікаць у свайго народа пачуццё асабістай годнасці.

Культура – гэта ДНК нацыі. З гадамі ў яе памяці застаецца толькі самае лепшае, яно набывае новыя грані і праз стагоддзі даносіць да нас вялікія імёны, падзеі і творы мастацтва.

Напрыканцы XIX ст. з'явілася кіно, у 30-я гады XX ст. – тэлебачанне. Яны разам склалі новы від мастацтва – экранную культуру. Яе прырода сугучная з законамі жывапісу, музыкі, літаратуры: кампазіцыя, ракурс, перспектыва; вялікую ролю адыгрывае гук, святло, мантаж, рытм. Асновай любога экраннага твора з'яўляецца сцэнарый. З'явіўшыся на свет як атракцыён, кіно акумулявала ў сябе шмат дасягненняў розных відаў мастацтваў і вельмі пашырыла іх функцыі; акрамя культуралагічнага і эстэтычнага выхавання чалавека, экраннае мастацтва ператварылася ў моцны канал ідэалагічнага і пазнавальнага ўплыву на грамадства, зрабілася моцным сродкам камунікацыі. Менавіта дзякуючы кіно і тэлебачанню мы даведваемся пра жыццё людзей у іншых краінах, пра іх культуру, маем магчымасць расказаць пра сябе ўсяму свету.

На сёння лідарамі сусветнай кіна- і тэлевытворчасці з'яўляюцца студыі Галівуда. Невыпадкова менавіта Лос-Анджэлес зрабіўся «Меккай» для кінематаграфістаў. Амаль 300 дзён сонца на год, вельмі разнастайны і прыгожы пейзаж – спалучэнне гор, акіяна, пустыні, лесу, рэк і вадаспадаў дазваляюць здымаць любую «натуру», не ад'язджаючы далёка ад студыі. Гэта першая прычына, чаму амерыканцы выбралі менавіта Лос-Анджэлес (тут пачыналася «залатая ліхаманка» і ў яе выхараў «вадзіліся» грошы, а людзі, якія разбагацелі, шукалі, куды іх выгадна інвеставаць). Другая прычына – тут будаваліся вялікія

дэкарацыі, якія ўражвалі сваімі памерамі і велічнасцю. Усё гэта патрабавала вялікіх павільёнаў, спецыялістаў, тэхнічнага аснашчэння, таму была пабудавана выдатная кінематаграфічная інфраструктура. Небывалы сусветны поспех фільма «Знесеныя ветрам» падказаў тэматычны кірунак развіцця амерыканскага кінематографа – гісторыя ЗША, гісторыя станаўлення нацыі. Распрацоўваліся жанры вестэрна, прыгод, пазней трылера, хорара – стаўкі рабіліся на экшн, спецэфекты і «зорак».

Студыі не толькі здымалі фільмы, але і пачалі дыктаваць моду насельніцтву праз «зорак-акцёраў», будавалі кінатэатры па ўсёй Амерыцы, каб прэм'еры адбываліся адразу ў сотнях кінатэатраў. Геніяльны маркетынгавы ход у гэтым сэнсе – стварэнне кінапрэміі «Оскар», менавіта з яе пачалася мода на «зорку», яе стыль, паводзіны, манеры – працаваў дэвіз «гэта трэба бачыць».

Пасля Другой сусветнай вайны амерыканцы актыўна заваёўвалі сусветны рынак праз кінафестывалі і сваіх дыстрыб'ютараў. Такім чынам, паступова, запрашаючы лепшых прафесіяналаў з усяго свету, амерыканцы не толькі выйшлі ў лідары сусветнага пракату, але і змаглі максімальна расказаць жыхарам сваёй краіны і ўсяму чалавецтву праз кіно пра веліч Амерыкі. Менавіта кінематограф адыграў галоўную ролю ў стварэнні іміджу Амерыкі як супердзяржавы, яго эстафету падхапіла і тэлебачанне. У 1949 г. быў зняты першы амерыканскі серыял «Адзінокі рэнджар» пра Тэхас і Дзікі Захад, паклаўшы пачатак сусветнай індустрыі вытворчасці шматсерыйных фільмаў. Сусветна вядомыя серыялы, такія як «Хуткая дапамога», «Сябры», «Дынастыя», «Сэкс у вялікім горадзе», «Адчайныя хатнія гаспадыні», «Доктар Хаўс», «Вар'яты», «Застацца ў жывых», карыстаюцца вялікай папулярнасцю не толькі ў Амерыцы, але і ва ўсім свеце, бо яны разлічаны на розныя мэтавыя аўдыторыі і распаўядаюць пра праблемы сучаснага чалавека.

Для Беларусі было б вельмі карысна скарыстацца замежным вопытам з улікам таго, што яна мае свой вялікі досвед і значныя дасягненні ў кінавытворчасці. Вельмі важна здымаць па заказе дзяржавы 1–2 кінастужкі на год, якія ствараюць імідж дзяржавы і могуць расказаць пра Беларусь у свеце, а свайму народу

паказаць веліч сваёй краіны. Вялікія постаці, знакавыя падзеі ў гісторыі, артэфакты, агульначалавечыя каштоўнасці – усё гэта падмурак для сцэнарыяў. Акрамя пракату ў кінатэатрах, такое кіно трэба паказваць у дні культуры Беларусі за мяжой, на фестывалях, падчас важных дзяржаўных падзей. Гэта будзе спрыяць пазітыўнаму іміджу Беларусі. Такое кіно павінна быць вельмі таленавітым і высакаякасным: добры сцэнарый і выдатны кінарэжысер – абавязковыя патрабаванні.

Важная плынь кінавытворчасці – стварэнне серыялаў. Гэта тая ніша для беларускага кіно, якая па-сапраўднаму можа стаць бізнесам. Сучасныя добрыя тэлефільмы – гэта люстэрка эпохі. Тэлевізійныя фільмы – плоскаць выключна жанравага кіно. Для беларусаў гэта ў большай ступені драмы, меладрамы, вельмі добра глядач успрымае камедыі. Выдатным прыкладам можа паслужыць праца Валерыя Тадароўскага, які ў 2003 годзе стаў дарадцам генеральнага дырэктара тэлеканала «Россия». Ён вельмі добра спалучаў камерцыйнае глядацкае кіно кшталту серыялаў «Каменская», «Брыгада», «Курсанты» з сапраўднымі з’явамі ў расійскім экранным мастацтве – серыяламі «Ідыёт», «Майстар і Маргарыта», створаных па рускай класіцы. В. Тадароўскі добра разумеў вялікае значэнне экранізацыі выдатнай літаратуры для іміджу як канала «Россия», так і ўсёй краіны.

Праца В. Тадароўскага – добры прыклад для нашых тэлепрадзюсараў. Пошук нішы для серыялаў, пошук літаратурнай асновы, зварот да класікі і сучасных тэм – першапачатковая задача прадзюсара. Напрыклад, выдатны серыял у жанры авантурнага дэтэктыва кшталту расійскага серыяла «Ліквідацыя» мог бы атрымацца па кнізе З. Бядулі «Язэп Крушынскі».

Беларусь назапасіла вялікі пласт экраннай культуры – кіно, серыялы, перадачы. Гэтыя традыцыі экраннай культуры трэба працягваць. Экранны мастацтва вельмі залежнае ад грошай і ад прадзюсара – яго густу, жанравых пераваг.

Кожны тэлевізійны канал пазіцыянуе сябе па-рознаму. Кожны выпрацоўвае сваю стратэгію і змагаецца за свайго глядача. Кожны стварае свой экранны імідж, адпаведна і імідж краіны.

Аўдыявізуальныя СМІ: вопыт, сістэмныя характарыстыкі, прאгнозы

Наколькі глыбока, цікава і таленавіта тэлеканал гэта робіць, настолькі складваецца і ўражанне пра нашу краіну.

Таму стварэнне агульнанацыянальнага беларускамоўнага тэлеканала «Культура» – рэальная неабходнасць, градус яго чакання сёння ў грамадстве вельмі высокі. Не толькі створаныя раней аўдыявізуальныя творы могуць стаць падмуркам такога канала, але і літаратура, музыка, выяўленчае мастацтва, гісторыя, легенды і г. д. Перадачы розных жанраў, серыялы, дакументальныя і мастацкія фільмы – кантэнт будучага канала, кінапаказ якога, такім чынам, будзе адыгрываць галоўную ролю ў фарміраванні яго палітыкі. Ролю такога канала ў выхаванні нацыі і стварэнні пазітыўнага іміджу Беларусі ў свеце немагчыма пераацаніць. Нам ёсць што расказаць свету і ёсць чым ганарыцца.